

∨ Rechtervliegopening (boven)

< Linkervliegopening (boven)

< Voorkant kast

< Linkervliegopening (onder)

∧ Rechtervliegopening (onder)

> Achterkant kast

De Nederlandse, dertienraams natuurbouwkast

Wim van Grasstek, tekst en foto's

Waarom weer een nieuw kasttype?

Als we uitgaan van de 'imme', volgens de biologisch-dynamische opvatting het bijenvolk plus de raten als organisch geheel, dan bieden de hedendaagse kasttypen in de ogen van de BD-imker niet datgene wat daarbij hoort. Ze zijn allereerst gebaseerd op het gebruikersgemak van de mens en de imme moet zich aanpassen. Het nest heeft de vorm van een ei op zijn kop en voor deze vorm is in deze natuurbouwkast met haar hoge ramen alle ruimte.

(1) Natuurbouwkast met vijf uitgebouwde ramen. Rechts het bovenste (linker) vlieggat

(2) Natuurbouwkastraam met toplat met driehoeklat eronder en driehoeklatje tegen de achterlat

De Nederlandse natuurbouwkast heeft ronde vlieggaten. Deze hebben een natuurlijke vorm en zijn waarschijnlijk beter verdedigbaar

Herkomst/ontstaan

De Nederlandse natuurbouwkast is ontstaan uit de Duitse Einraumbeute ('Google' op mellifera Einraumbeute), letterlijk: kast met één binnenruimte. De oorspronkelijke Duitse kast heeft ruimte voor 22 ramen, de Nederlandse voor 14. Eén plaats aan de wand van de kast is gereserveerd voor een sluitblok (kantraam), zodat het nest verdeeld is over 13 ramen. Een natuurbouwkastraam is 45,8 cm hoog en 28,7 cm breed (foto 4). Een tweede aanpassing is de mogelijkheid om tijdens het zwermseizoen met een vangraam de mijten uit het volk te vangen (foto 4). Volgens de BD-imker is het behouden van de warmte in het broednest een essentieel onderdeel van de imme (nesttemperatuur 35°C). Juist die temperatuur kan met dit kasttype goed worden gehandhaafd. De nestruiimte wordt alleen in de breedte vergroot: er kan telkens met één raam aan de rechterzijde van het broed meer ruimte worden gegeven; het steeds opschuivende kantraam sluit het raatwerk af. Op hoeveel ramen het volk ook zit, het kan in de steeds goed passende ruimte haar warmte goed opwekken en vasthouden. Doordat de ramen hoog zijn, kan het broednest haar natuurlijke vorm krijgen, zonder onderbrekingen: boven en aan de achterzijde van het raam (koudbouw) de honingkrans, daarbinnen het stuifmeel en centraal het broed, alles aaneengesloten in concentrische 'cirkels'. Ook voor controles is deze kast overzichtelijk. Het nazien geeft minder verstoring voor de imme, wat leidt tot zachtaardiger gedrag. Het volk hoeft immers niet uit elkaar genomen te worden: één raam kan gelijk het gehele beeld bieden. Wel kunnen de ramen alleen verticaal worden bekeken: platliggend gaat niet. In deze kast wordt namelijk geen gebruik gemaakt van draad en natuurbouw is altijd wat fragieler.

Bij de opstelling van de kasten is het raadzaam om de stelling zo laag te maken dat de ramen kunnen worden gecontroleerd terwijl ze steunen op de kastrand. Niet alleen scheelt dit de imker in gewicht, hij/zij heeft tevens een hand vrij om werkzaamheden uit te voeren. De kastbodem ongeveer 50 cm boven de grond levert een ideale werkhogte op.

De raten

De naam van de kast zegt het al, er wordt niet met kunstraat gewerkt, maar uitsluitend met door het volk zelf geproduceerde was en in unieke samenhang met de aantallen werkbijen en darren, zeer variabel per imme. De raat hangt aan een lat die aan de onderzijde driehoekig is (foto 2). Ook aan de achterzijde van het raam zit zo'n lat. Daar wordt de raat aan vastgebouwd. De onder- en voorkant van de raat blijven in koudbouw nagenoeg los van de latten. De afstand van de ramen onderling is 35 mm hart-op-hart, de natuurlijke raatafstand. Er wordt voor gezorgd dat de kast loodrecht staat: bijen bouwen immers loodrecht naar beneden. Zo valt een raat binnen het eigen houten kader, en wordt ze niet vastgebouwd aan het naastgelegen raam. In het houten frame van de ramen zitten koperen nopjes die voor de onderlinge natuurlijke raatafstand zorgen. Onder de ramen, boven de gaasbodem is 3-4 cm vrije ruimte, met daaronder een schuiflade. De kast is niet voorzien van een vliegplank, maar van twee keer twee ronde vlieggaten, links en rechts, boven en onder in het front van de kast, met elk een diameter van 30 mm (zie foto 3). Het rechter paar vlieggaten wordt alleen gebruikt bij het delen van het volk (zie hierna: 'varroabestrijding' en 'voorweggenomen zwerm').

De kast volgt de groei

Zodra de wilg bloeit, en het volk zo'n vijf ramen met broed heeft, kan er aan de rechterzijde tegen het broednest aan een raam worden bijgegeven. Daar-

(3) Natuurbouwkast met honingkamer. Rechterpaar vlieggaten, links op de foto, wordt alleen gebruikt na het delen van het volk

voor worden eenvoudig de buitenste ramen aan de rechterkant naar rechts geschoven. Dit alles met een minimum aan verstoring voor de imme, mits men de ontwikkeling goed volgt en men er natuurlijk geen drie of meer ramen tegelijk bij inhangt.

Zwermbegeleiding en varroabestrijding

Zodra de eerste moerdop is belegd kan men óf alles gewoon zijn gang laten gaan en de zwerm afwachten, óf de moer opzoeken en het varroa-vangraam (zie foto 4) plaatsen op een van de plekken waar de zaagsnedes zijn aangebracht. U maakt links ruimte voor een nieuw volk. U kunt kiezen hoeveel ruimte u geeft, meestal zullen dat vier of vijf ramen zijn. U pakt uit het bestaande volk een voerraam met veel open cellen en maakt de keuze of dat een raam met of zonder bijen wordt (afhankelijk van de varroabesmettingsgraad). U plaatst dit raam geheel links in de kast; de rest van het linker kastdeel vult u aan met lege ramen. Daarin komt de moer. Dit deel wordt afgesloten met het vangraam, met een grof rooster rechts en een fijn rooster grenzend aan het door de oude koningin nieuw te bouwen broednest. Dan opent u de beide rechter vlieggaten, en de vliegbijen en jonge bijen die hebben voorgevlogen vliegen af op het oude vlieggat. Het oude volk vliegt kaal, zodat het [meestal! red.] de overige doppen afbijt zodra er een jonge koningin uitloopt.

De kracht van het vangraam heeft te maken met de biologie van de varroamijt. Deze heeft een voorkeur voor het broed van een bijna gesloten cel. Deze larven geven een paar uur voor het sluiten van de cel een bepaalde geur af. Dit is voor de mijt het sein om in de cel te stappen en daar eitjes te leggen. In het linker, nieuwe deel van de kast maakt de koningin een nieuw broednest, dat aantrekkelijk is voor de mijt. Deze kan daar echter niet komen vanwege het vangraam en sterft tenslotte. In het oude broednest met de jonge moer is op dat moment geen open broed meer. Let op: bij deze methode wordt altijd

(4) Plaatsen van varroavangraam. De linkerzijde van de kast is op de foto achter het varroavangraam

gewerkt met zwermcellen én, zeker zo belangrijk, altijd wanneer de zwermdrift aanwezig is, hooguit enkele dagen voor het eigenlijke zwermmoment. Zodra de jonge moer aan de leg is, kan men twee dingen doen. Men verwijdert het vangraam en de twee volken verenigen zich probleemloos; er is geen gevaar voor strijd, ze hebben immers dezelfde nestgeur. De jonge moer zal het meestal winnen van de oude. De tweede optie is om het volk met de oude moer apart op te zetten in een nieuwe kast.

Honing of honinggoogst

Normaal zal de honing boven en achter het broednest worden opgeslagen, zo ver mogelijk van het bovenste (linker) vlieggat. Dat betekent dat er volledige ramen met honing kunnen zijn. Deze bevatten dan 5 kg honing per raam. Bij overvloedige dracht kan er een enkele of dubbele honingkamer worden geplaatst (foto 3). De honing kan normaal worden geslingerd; de ramen passen in een normale slinger. Wel zal men voorzichtig moeten ontzegelen en de ramen niet in één gang leeg slingeren.

Nazomer en inwintering

Meestal heeft het volk zich in de nazomer teruggetrokken op zeven ramen, zodat er ruimte genoeg is om in de kast te voeren. Het voer zit dus ook in die zeven ramen, wat betekent dat het volk niet van het voer afraakt tijdens de winterzit. Het linker vlieggat boven blijft altijd open; de wintertros zal zich hierachter vormen. Het onderste vlieggat maakt geen deel meer uit van de imme in dit jaargetijde en gaat dicht. (foto 3)

Waar te koop?

Brochure en prijslijst zijn aan te vragen bij Wim van Grasstek, e wvangrasstek@planet.nl ●

In de winter sluit de imme de ronde ingang zelf af tot een doorgang voor één bij

